

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 2478/2021
02.12.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ и ВВ, сви из ...-..., чији је пуномоћник Ћина Станковић, адвокат из ..., против тужене Градске општине Вождовац, Београд, коју заступа Градско правобранилаштво Градске општине Вождовац и Земљорадничке задруге „Авала“ Београд, чији је пуномоћник Душан Вјештица, адвокат из ..., ради накнаде, одлучујући по ревизији тужилаца, првотуженог и друготуженог, изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 287/21 од 27.01.2021. године, у седници већа која је одржана дана 02.12.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 287/21 од 27.01.2021. године и предмет **ВРАЋА** истом суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П број 14878/18 од 30.01.2020. године, која је исправљена решењем истог суда под истим бројем од 24.09.2020. године, које је исправљено решењем од 01.12.2020. године, ставом првим изреке није дозвољено проширење тужбе на Град Београд. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев, па су обавезани тужени Градска општина Вождовац и Земљорадничка задруга „Авала“ да тужиоцима АА, ББ и ВВ на име изузетог национализованог грађевинског земљишта и то кат. парцеле .../... од 14246 м², кат. парцеле ... од 555 м² и кат. парцеле .../... од 1825 м², КО ... одузето правноснажним решењем СО Вождовац 03 број 1684/64 од 17.02.1964. године солидарно исплате укупан износ од 126.357.600,00 динара са законском затезном каматом почев од 21.11.2019. године па до коначне исплате и то: тужиљи АА износ од 47.384.100,00 динара на име 3/8 делова одузетог земљишта, тужиоцу ББ износ од 47.384.100,00 динара на име 3/8 делова одузетог земљишта и тужиоцу ВВ износ од 31.589.400,00 динара на име 2/8 делова одузетог земљишта, све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде. Ставом трећим изреке, обавезани су тужени да тужиоцима солидарно на име накнаде трошкова парничног поступка исплате износ од 5.428.700,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде са законском затезном каматом од дана извршности па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 287/21 од 27.01.2021. године, ставом првим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П број 14878/18 од

30.01.2019. године, исправљена решењем истог суда од 24.09.2020. године, које је исправљено решењем од 01.12.2020. године, у ставу другом изреке, тако што је обавезана тужена Градска општина Вождовац да тужиоцима АА, ББ и ВВ, на име накнаде за изузето грађевинско земљиште и то кат. парцеле .../... укупне површине 1825 м², одузето правноснажним решењем СО Вождовац 03 број 1684/64 од 17.02.1964. године, исплати износ од 14.070.000,00 динара и то: тужиљи АА на име 3/8 идеалних делова износ од 5.276.250,00 динара, тужиоцу ББ на име удела од 3/8 идеалних делова износ од 5.276.000,00 динара и тужиоцу ВВ на име удела од 2/8 идеалних делова износ од 3.517.500,00 динара, а тужена Земљорадничка задруга „Авала“ да истим тужиоцима да за исте уделе и по истом правном основу за катастарске парцеле .../... укупне површине 14266 м² и 911 укупне површине 555 м² исплати укупан износ од 112.287.600,00 динара и то: тужиљи АА износ од 42.107.850,00 динара, тужиоцу ББ износ од 42.107.850,00 динара и тужиоцу ВВ износ од 28.071.900,00 динара, све са законском затезном каматом почев од 21.11.2019. године па до коначне исплате, све у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, под претњом принудног извршења, док је захтев тужилаца којим је тражено да се обавежу тужени да им солидарно исплате збирни износ од 126.357.600,00 динара у припадајућим уделима, одбијен као неоснован. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу трећем пресуде Вишег суда у Београду П број 14878/18 од 30.01.2020. године, исправљене решењем истог суда од 24.09.2020. године, које је исправљено решењем од 01.12.2020. године, па је обавезана тужена Градска општина Вождовац да тужиоцима солидарно накнади трошкове поступка у износу од 792.300,00 динара, а тужена Земљорадничка задруга „Авала“ износ од 3.169.200,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема преписа пресуде, са законском затезном каматом од дана извршности па до исплате, док је преко наведеног износа, до збирног износа од 5.428.700,00 динара као и којим је тражена солидарна исплата наведених трошкова захтев одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијен је захтев тужене Земљорадничке задруге „Авала“ за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су благовремено изјавили ревизију и допуну ревизије, због погрешне примене материјалног права.

Ревизију је благовремено изјавила и првотужена Градска општина Вождовац, због погрешне примене материјалног права.

Благовремену ревизију је изјавила и тужена Земљорадничка задруга „Авала“, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права и неблаговремену допуну ревизије коју овај суд није разматрао.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да су ревизије парничних странака основане.

Из утврђеног чињеничног стања произилази да је решењем СО Вождовац 03 број 1684/64 од 17.02.1964. године, по захтеву Земљорадничке задруге „Авала“, ради подизања плантажног воћњака-јабучара одузето из поседа национализовано грађевинско земљиште и то више катастарских парцела у КО ..., међу којима и катастарска парцела .../..., њива „...“ од 15340 м², кат. парцела .../..., ливада „...“ од 550 м², и кат. парцела .../... воћњак „...“ од 1505 м², ЗКУЛ ... земљишнокњижно власништво

ГГ, а фактичко власништво ДД (сина пок. ГГ) и исте су дате на коришћење Земљорадничкој задрузи „Авала“, уз накнаду која ће бити одређена у посебном поступку. Правни претходник тужилаца, ДД, се на записнику број 1684/64 од 31.03.1964. године, сачињеном од стране СО Вождовац, сагласио да се катастарска парцела .../..., уступи Земљорадничкој задрузи „Авала“, с тим да му се исплати накнада у новцу, као и да се ослободи даљег плаћања пореза, а да су катастарске парцеле .../... и .../..., већ размењене за друго земљиште са Земљорадничком задругом „Авала“, које је у том тренутку правни претходник тужилаца већ обрађивао. Решењем Одељења за финансије СО Вождовац 03 број 14849/1-64 од 15.08.1964. године Земљорадничка задруга „Авала“ је обавезана да одобрени зајам у износу од 13.000.000,00 динара на име накнаде за исплату преузетог земљишта у КО ... за изградњу плантажног воћњака-јабучара, који је зајам одобрен од стране Комуналне банке Града Београда уплати на текући рачун Општине Вождовац. Последња рата овог износа плаћена је дана 25.08.1964. године. За уступљене катастарске парцеле .../... и ... Земљорадничка задруга „Авала“ је правном претходнику тужилаца предала другу непокретност-катастарску парцелу .../..., чиме је размена фактички реализована, али није закључен писмени уговор о размени. Правноснажном пресудом Петог општинског суда у Београду П број 697/99 од 21.03.2003. године правноснажно је одбијен тужбени захтев тужилаца ЋЋ, ББ и ЕЕ, правних следбеника ГГ и ДД, против тужених ЗЗ „Авала“, Општине Вождовац и Републике Србије, за утврђење права коришћења за по 1/3 идеалног дела на катастарској парцели .../... од 12.119 м², уписано у ЗКУЛ ... КО ... по основу замене-накнаде за одузете катастарске парцеле .../..., .../... и .../... уписаних у ЗКУЛ ... КО ..., а решењем Петог општинског суда у Београду П број 1036/04 од 20.02.2006. године одбачен је евентуални тужбени захтев тужилаца ЋЋ, ББ и АА (правног следбеника иза ЕЕ), којим су тражили да се утврди право на новчану накнаду по прописима о експропријацији, за одузете парцеле .../..., .../... и .../... уписаних у КО ..., због недостатка правног интереса. Овај поступак је започет дана 19.03.1996. године предлогом ЋЋ, ББ и ЕЕ против Општине Вождовац и ЗЗ „Авала“ ради одређивања накнаде за изузето земљиште правних претходника тужилаца. Дана 03.03.2016. године донето је решење под бројем 3 Р1 312/14 којим је обустављен ванпарнични поступак, с тим да се по правноснажности решења поступак настави по правилима парничног поступка, па су тужиоци поставили тужбени захтев за исплату накнаде за експропријацију у износу од 126.357.600,00 динара. На основу извештаја Пореске управе-Филијала Вождовац од 21.11.2019. године, тржишна вредност м² за грађевинско земљиште у КО ... износи 7.600,00 динара по м². Тужилца ЋЋ, која је преминула у току трајања овог поступка је супруга пок. ГГ, а чији су наследници син ББ и АА, унука по пок. ћерки ЕЕ. Тужилац ББ је син пок. ДД и унук пок. ГГ, а тужилац ВВ је по допунском решењу о наслеђивању Петог општинског суда у Београду О бр. 644/80 оглашен за наследника иза пок. ГГ.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је нашао да су првотужени Градска општина Вождовац и друготужене ЗЗ „Авала“ у обавези да тужиоцима исплате новчану накнаду за национализовано земљиште које им је у смислу одредбе члана 38. Закона о национализацији најамних зграда и грађевинског земљишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 52/58... 1/63 и „Службени лист СФРЈ“, бр. 30/67-Одлука УСЈ и 32/68-др закон) одузето решењем првотуженог број 1684/64 од 17.02.1964. године за потребе формирања плантаже јабука друготужене и дато на коришћење друготуженој Земљорадничкој задрузи „Авала“, у досуђеним износима (имајући у виду површину сваке парцеле и утврђену цену по 1 м², а сразмерно припадајућем делу тужилаца).

Другостепени суд је првостепену пресуду преиначио у погледу солидарног обавезивања тужених на исплату целокупног износа тако што је обавезао тужену Градску општину Вождовац да тужиоцима исплати накнаду тржишне вредности катастарске парцеле .../..., јер је тужена ЗЗ „Авала“, поступајући по решењу тужене ГО Вождовац 03 број 14849/1-65 од 15.08.1964. године, на њен рачун уплатила средства за обештећење лица чије су непокретности одузете из поседа за њене потребе решењем од 17.02.1964. године, али да ова тужена није извршила исплату накнаде правним претходницима тужилаца. По налажењу другостепеног суда тужена ЗЗ „Авала“ је у обавези да исплати накнаду тржишне вредности катастарских парцела .../... и ..., које су биле предмет усменог уговора о размени, а која је за уступљене парцеле правном претходнику тужилаца дала кат. парцелу .../..., у вези које је вођена парница за утврђење права својине тужилаца, правоснажно окончана одбијањем тужбеног захтева.

Основано се у ревизији првотужене наводи да другостепени суд није ценио жалбени навод да су тужиоци спорне непокретности пријавили у посебном поступку реституције, које је првостепени суд оценио ирелевантним, чиме је начинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП у вези члана 396. став 1. ЗПП, којим је прописано да у образложењу пресуде, односно решења другостепени суд треба да оцени битне жалбене наводе и да наведе разлоге које је узео у обзир по службеној дужности.

Од подношења предлога за одређивање новчане накнаде за национализовано земљиште (поднет је 19.03.1996. године и поступано је по правилима ванпарничног поступка, да би на основу решења Првог основног суда у Београду Р1 312/14 правоснажно обустављен ванпарнични поступак (с тим да се по правоснажности решења поступак настави по правилима парничног поступка) до доношења првостепене пресуде донет је Закон о пријављивању и евидентирању одузете имовине („Службени гласник РС“, бр. 45/2005 и 72/2011-др закон), којим је у члану 1. прописано да се тим законом уређује поступак пријављивања и евидентирања имовине која је на територији Републике Србије одузета без накнаде тржишне вредности или правичне накнаде применом прописа и аката о национализацији, аграрној реформи, конфискацији, секвестрацији, експропријацији и других прописа донетих и примењиваних после 09. марта 1945. године. У члану 9. став 1. истог закона, прописано је да правни основ и права у погледу враћања имовине или обештећења по основу одузете имовине пријављене по одредбама овог закона, као и поступак по захтеву за остваривање права на повраћај одузете имовине или обештећење за ту имовину, уредиће се посебним законом.

Код утврђеног чињеничног стања, да правном претходнику тужилаца, као бившем власнику национализованог земљишта, није исплаћена новчана накнада, те да су тужиоци спорне непокретности пријавили у посебном поступку реституције, од значаја је за правилну примену материјалног права, чиме се другостепени суд кроз жалбени поступак није бавио и није дао одговор на питање да ли су нижестепени судови одлучивали по преураћеном захтеву тужилаца.

С обзиром да правном претходнику тужилаца непокретност није одузета на основу раније важећег Закона о експропријацији, нити је извршена фактичка експропријација (без решења) већ је земљиште постало друштвена својина по основу акта о национализацији, то се у парничном поступку не може остварити право на накнаду тржишне вредности одузетог земљишта, јер је законодавац прво Законом о

пријављивању и евидентирању одузете имовине, а касније и Законом о враћању одузете имовине („Службени гласник РС“, број 72/11... 153/2020), прописао начин остварења повређеног субјективног права.

С тога ће другостепени суд у поновном поступку ценити напред наведене примедбе овог суда, а у складу са израженим правним схватањем Врховног касационог суда у решењу Рев 3668/10 од 19.01.2011. године, као и у пресудама Врховног касационог суда Рев 987/2017 од 16.05.2018. године и Рев 3587/19 од 21.05.2020. године.

Са изнетих разлога, на основу одредбе члана 416. став 3. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић